

5. szám. 1869. Február 4.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
 az „**ATHENAEUM**”
 IRD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petisor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetek a kiadóhivatalbn (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a köziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
 (SZELŐTT EMICH GUSZTÁV-FÉLE)
 NYOMDÁBAN.

TARTALOM.

Cikkek: „A névtelen szálloda,“ (Bessély). — „Konstantinápolyi naplomból.“ *Erdős Bélától.* — „Kock Pál.“ *Mihályi Tivadartól.* — „Eny palack önéletírata.“ *Kock Páltól.* — „Háromszázéves ágyuk, hasorló mossár és sisak.“ *L. K.-tól.* — „A magyarországi oroszok.“ *St. Gy.-tól.* — „A közén és a közénbányák művelése.“ (Vége). — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Irodalom.“ „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: B. Ambrosio gyermekeitől az arany láncokat kéri. (A „Névtelen szállodához.“) Török káikok és bárkák Konstantinápolyban. (A „konstantinápolyi naplomból“ cikkekhez.) Kock Pál. „A művészet vége és kezdete.“ (Rajz Gyulai Lászlótól.) Háromszázéves fegyverneműek a zay-ngróci kastélyból.

Irodalom.

— (A *Csengeri Antal* szerkesztette „*Budapesti Szemle*“) mult évi folyamánál utolsó, vagyis 10-ik füzete is megjelent, követező tartalommal: „*Három százévi költő*“ Győri Vilmostól, ki e művét nagy tetszés közt olvassa fel a Kisfaludy-társaság előtt is; „*Az állami számvitel és az államháztartás ellenőrzése*“, Wenningertől; „*Az iszlám keleti népek iparjának viszonyai*“, Vámbéry Ármintól; „*Még egy szó a Hóra-világ geneziséről*“, Szilágyi Ferenctől; irodalmi szemle és kivonatok a tudományos akadémia üléseiről. — Hazánk ezen legbecsebb folyóiratára — melynek közleményei műveltségünk legma-

gash színvonalát tükröztetik vissza — előfizetheti Ráth Mór pesti könyvkereskedésénél, s pedig az 1869-diki évfolyamra is 10 firtal, félévre 6 firtal. Egy-egy évben tíz nagy nyolcad-réti vastag füzet jelenik meg a „*Budapesti Szemléből*.“

— („*A halálos büntetés eltörlése*“) röpirat dr. Balogh Tihamértól, melyben e tárgyban való bő olvasottsága eredményeképpen is a halálbüntetések megszüntetése mellett szavaz. A röpirat Magyarország törvényhozóinak van ajánlva s ára 40 kr.

Szerkesztői üzenetek.

— *Pöcsmegyere*: O. J.-nak. Az illető név igen szelleműsán van elemeire szét-, aztán meg összerakva; e nemű közlemények azonban lapunk tartalomkörén kívül esnek, s így csak köszönetünket fejezhetjük ki a szives fáradozásért.

— *Pesten*: Br. J. A. „*Szelekről*“ irt cikk most már kezinkhez jutott, s annak közzététele csak ténnyé várt.

— „*Egy régi Miklós-tiszárnak*“. A kétréndbeli küldeményben igen jó ízű dolgok vannak, melyeknek kevés ciszolás után való közzététele közönségünknek is kedves olvasmányt fog nyújtani.

— „*A gyilkos anyja*“, — „*Névtelen románc*“, — és „*Sirvirágok*“ című versezetek nálunk nem fognak megjelenni.

— „*A hasznosnői gyógyszer-adagokról*“ irt cikk szaklapba inkább illő közlemény volna, s azért szerkesztőségünkől visszavehető.

— *Miszlára*: S. J.-nek. A hozzánk küldött cikk semmiesetre sem alkalmas a történet dolgokat kiegyenlíteni. Ön mindenesetre hibás volt s azért legjobb lenne egyenesen a megérett hatósághoz folyamodnia.

— *Pesten*: D. P.-nak. Kiadjuk.

— *N.-Váradra*: V. L.-nak. Küldeménye számunkra nem alkalmas.

— *Pápara*: K. L.-nak. Gr. Lázár K. régibb munkatársunk, így hát meddő dolog az ő cikkeiből számunkra kivonatot készíteni. Egyébiránt az őn levelének van humorisztikus része is, melyet érdemesnek tartunk közzé tenni; ez t. i. abból áll, hogy őn szerkesztőségünket *nagyméltóságunknak* címezi. Derék, hogy már önére is hatott korunk demokratikus iránya!

— *Pápara*: É. Gy.-nak; Nem közöljük.

— *Kolozsvárt*: L. J. nak. Hasonlóképp.

— *Köszörféheřvárott*: Az érdekes iratot köszönettel vettük s hasonlókat jövőre is kérünk.

A kiadó hivatal üzenetei.

— *Arad-Szt.-Kátrtonba*: M. Gy. A kétszeres küldés tévedésből történt. A másik rendben van.

Ujdonságok.

* (A *tudományos akadémia tagjainak száma*) jelenleg 298; ezek közül 22 tiszteletbeli tag, 39 rendes, 165 levelező és 72 külföldi. Az elmúlt évben 6 akadémiai tag halt meg, köztük Erdélyi János, Tompa Mihály és dr. Balassa.

* (A *hazánkban megjelenő összes hírlapok*) egy évi előfizetési ára 1837 firt 22 kr., a magyar nyelven megjelenőké 908 firt 26 kr.; a német nyelven megjelenők ára 652 ft. 66 kr.; az összes szláv lapoké 186 ft 30 kr.; román lapoké 80 ft., olasz 7 ft. latin 2 ft.

* (Jókait Mór izraelita kereszttelőn.) Jókait e napokban egyik pesti derék izraelita polgár: Grünwald Gábor fölkérte, fogadná ol fiának keresztapaságát. Jókait örömet elegendő tett a megtisztelő bizalomnak, s a beavatási szertartásban, hol több elkötelező izraelita polgártárs jelent meg, részt is vett. A beavatást lakoma követte, melyen Jókait az újszülöttért emelt poharat, a jelen voltak

pedig Jókait köszöntötték fel. Örülünk, hogy izraelita hazánkifiai mindegyik szaktanak a merev szokásokkal, melyek eddig távol tarták őket a más vallásúaktól, s a kölcsönös közeledést lehetlenné tették.

* (Karagorgyevics hg. ellen), a végtárgyalókat ehő 8-ikán kezdik meg. Nyilvánosan fog folyni. (Az első hazai ipar-iskola) mart. elsőjén fog megnyitani a pesti reáltanoda épületében. Ez iskola egyelőre csak esti és vasárnapi iskola lesz és az orsz. m. iparegyesület javaslata értelmében szervezve. Az ipariskolai bizottság már majdnem egészen megalakult.

* (A császáriak által 1849-ben felgyújtott) pest-budai hajóhidért a főváros már 20 év óta sürgöti a kárpótlást. Most némi remény van, hogy megkaphatja, mivel a budai cs. k. hadmérnöki igazgató-ság megbízott, hogy a leégett hajóhidnak legalább megközelítő becsértékét határozza meg, s e végett,

Ötödik évi folyam.

5. szám.

Pest, 1869. Február 4-én.

A névtelen szálloda.

(Beszély.)

(Folytatás.)

IV. A játékházban.

A kockázás nagyban folyt; egyszerre három

roulette. Nem várt látogatás vagy rendőrök általi meglepés esetére, a díszes terem színfalszerű

B. Ambrosio gyermekétől az aranyláncokat kéri.

teremben játszottak. Az egyikben volt bouillot és whist; a másokban billárd; a harmadikban ajtóval volt elválasztva, s e mögött voltak a játékosok, mint tolvajok a barlangban; volt azonfelül

mindig egy állandó társaság, mely a legártatlanabb mulatságokkal töltötte az időt. . . .

A terem kinézése komoly és ünnepélyes volt; az ember, ha a guruló aranyokat nem látta volna a zöld asztalon, azt hitte volna, hogy valami quákerek vagy puritanusok gyülekezetében van. A csendet csak a játsszók susogása és a bankár szava törte meg. Ez utóbbinak alakja mindjárt az ember szemébe ötlött. Gróf Ambrosio észrevette kiszáradt, hideg arcát. . . . A játékról lemondása ideje előtt igen jól ismerte. Hasoklóképen a három segédtársat is rögtön felismerte.

A játsszók fele az asztal körül ült, fele pedig ott járkált le s fel az asztal közelében; — okos hajósok ezek, kik a kedvező szelet várják, mielőtt tengerre szállnának, és csak egy arannyal is megkisértenék az örvény fenekét megmérni.

A gróf akaratlanul is mosolygott örömeiben, hogy a játsszók mind azon alakját ismét látja, kiket azelőtt. — Először is a nemes játsszkost, — kit önmagában ismert fel ismét: — a halvány, hallgatag s összpontosult figyelmű embert, ki mozdulatlanul ül helyén a roulette előtt, izzó szemekkel követi a veszedelmes tokét és életéért minden szám és színre rakja aranyát. — Azután az aggodó és el nem határozott játsszkost, ki egész éjen át egy szám kijövetelét várja és reményli. Azután a nyakass játsszkost, ki ha egy számot vesz, tételre tételt rak merészen, míg aranyát ki nem meríti. — Azután a bölcsekedő játsszkost, ki a sors fordulatára épít s állandóan megy át vörösről feketére s feketéről vörösre. Végre a regényes játsszót, ki évek óta várja azon bálmatlós fogást, mely szerencséjét meg fogja alapítani!

A játsszók egyikének arcán sem látszott meg a fájdalom vagy az öröm kinyomata. Mindenki oly hidegen s egykedvűen vette az aranyat, a mint eldobta. Volt itt személyiség minden rangból, előkelők minden korból, fiatal emberek a leghirnevesebb családokból. Ezek mellett azon közönséges mindennapi alakok, melyeket mindenki ismer s mindenütt megtalál, a titkos helyeknek mozdulatlan támoszlopai, tajték, melyet a forró hullám a partra dob; emberek fedél, hivatalos s foglalkozás nélkül, kik a sorstól valami szolgádjait vagy egy éj élvezetét csikarják ki; — családtyák, kik kétségbeesés, szegény, gyalázat és nyomorral küzdenek, — ismeretlen egyének, kik a becsületértnek még egy szikráját birják s azt száz és száz áruhával tukargatják, — uzsorások és árfolyamlesők, kik éjjel és nappal szüntelenül nyerészkednek, — mindezen emberek az asztal körül mozogtak, szemek a rouletten függtek s soha sem

szüntek meg e szavak hangzani: Faitezle jeu, Messieurs! . . . Le jeu est fait! . . . Rien ne va plus!

E kép, természetes, igen élénk benyomást tett az egykori játsskosra. Tönkrejutását s öngyilkossági határozatát elfeledte s csak neje és gyermekei képe tárult föl lelke előtt, mint egy ködfátyolban. — Elvesztemen nincs mit és nyerni? mindent nyerhetek! — mondá magában. Tett, és nyert. Pár pillanat lefolyása után tétele tiszte-rezve volt. A játék öröge, hogy annál inkább lekötölte, egész éjen át folytonosan nyerni engedé; az arany halmozódott keze alatt. A babonás játsszók nem mertek ellenében tenni, a bátrabbak követék őt a játsszban, hogy szerencséjéből ők is részesüljenek!.

Ily nagy eredmények által felbátorítva, bevét végre minden aranyát, a mi előtte hevert s rádobta a feketére.

Vesztett.

A termen elámuló moraj futott végig s a bankár azon hidegvérűséggel separta be a gróf aranyait, mely azon emberek tulajdona, kik tudják, hogy az, a mit elvesznek, senkié másé, mint az övék.

Ily szerencsétlenség mindenkit semmivé teendett, úgy mint a gróft. Egy fillérje sem maradt. De az öngyilkosság gondolata többé nem jött lelke elé; a lánc, mely őt az élethez fűz, annál erősebb volt, mennyivel ő képzelgőbb. Sokáig gondolkozott a még számára létező eszközökről, melyek segedelmével egy milliót nyerhesen; álmoképei nem emelkedtek nagyon magasra. Egy gondolat villant meg agyában, felugrott, az órára nézett, melynek mutatója a hetesen volt; eltávozott s haza sietett.

V. Az utolsó tétel.

A grófné egy éjet kifejezhetlen aggodalmak közt ülve töltött szobájában; a szerencsétlen levél még nem jutott kezéhez. Ambrosio egy felületes széttekintésből is meggyőződött, hogy neje körében semmi változás sem történt. Maria Paoloval egyedül volt szobájában. A két gyermek anyjuk fájalmát látva, bár annak okát nem ismerték, hogy szenvedését enyhítsék, csókjaikkal áraszták el. A gróf váratlan megpillantására mindhárman meglepetéssel ugrottak fel. A nő már nem is remélte őt többé láthatni, a gyermekek pedig csak annyiban gondoltak rá, hogy szemrehányásokat tettek neki, a miért anyjukat elhagyta. A grófnő először keblére ölelé férjét, mint egy elveszettnek hitt kincset; midőn azonban rá tekintett, férje vad és sötét tekintetét ke-

rülte, mert legkevésbé volt az képes fájdalmait enyhíteni. Férje mellé ült és szemeit rászegezve, gyermekeit alig vette figyelembe. Egy játékos félreesikart képzelete gyilkoló tűz, mely a léleknek természetes érzeteit is felemészti.

— Hol vannak a gyémántjaid Teréz? — ez volt a grófnak első kérdése. S nem is igyekezett e különös megszólítást tapintatos átmenettel mér-sékelni.

A szegény nő nem ismert többé férjére.

— Gyémántjaim? kérdé zavarodottan.

— A te és gyermekeid boldogsága, — mondá Ambrosio sajtátságos mosolylyal. . . .

A grófné kénytelen volt neki azt mondani, hogy szükségleteit a külső fényüzéssel öszhang-zásba hozandó, a gyémántokat már két év óta hamisakkal cserélte be.

A gróf e felfedezésre dühösen ugrott fel szé-kéről s a nyakán csüngő Paolot leejtá a földre.

— Nagy isten! — kiálta az anya megretten-ve s gyermekét, ki könyekre fakadt, hirtelen fel-emelé. — Mi bajod Ambrosio?

E közbejött esemény, a helyett, hogy a gróf haragját lecsillapította volna, azt a dühösség ma-gaslatáig fokozta; rohanva járt le s fel a szo-bában, érthetetlen, szakadozott szavakat dörmö-gött, székeket rugdalt fel s e lárnában mindinkább nagyobb foku hevesség vett rajta erőt.

E jelenetre még egy rettenetesebb episod tette fel a koronát. Midőn frakját göresös rángatással nyitná ki, hogy mellét szabadon szellőztesse, ne-jének lábához egy pisztolyt ejtett le, melyet tizen-két óra óta viselt ott.

Erre hangos sikoltás töltötte be a szobát, mit pokoli kacaj követett, azután halálesend lett. Mária és Paolo anyjukhoz szorultak; a grófné borzadva nézett férjére, ez pedig zavarodva szeg-zemeit a fegyverre, mely teroelt elárulta. A gróf most mindkét kezét fejére kulcsolá, mintha távozni készülő eszt akarta volna visszatartani. A kérdést, melyet neje nem merészelt neki nyil-

tan feltenni, szeméből olvasá ki, azért halkan mondá:

— Nem, kedvesem, nem; ha meg akartam volna magamat löni, akkor nem kértem volna a te gyémántjaidat. Én a Champs Elyseesről jövök; mivel pedig azt hittem, hogy késő éjjel kellend megtennem az utat, azért vettem magamhoz e fegyvert.

A grófné úgy reszketett a hittől, mint a két-kedéstől, midőn egy szolga lépett be s neki levelet nyújtott át. Uj borzalommal ismerte fel férje irását. Pillanat műve volt azonban, hogy ez ki-ragadjja kezéből a levelet, darabokra tépje s a tűzbe dobja. Hogy minden aggályos gondolatot eltávolítson, magához szólítá Paolot s közönyös hangon mondá:

— Edes fiacskám! nem adnád nekem azt az arany láncot, a melyet nyakadon viselsz?

A fiu rögtön levette azt s átadá atyjának, ki meghatva ölelte 5t meg.

— És te Mária, — folytatá a gróf leánykája felé fordulva, — te is nekem adod a te láncotlat?

A gyermek először nem felelt s kételkedve nézett előbb ékszerére, aztán anyjára, végre pedig mondá:

— Ez a lánc a nagymamámé volt, és mama megígérteté velem, hogy ez: mindig hordom.

Midőn azonban a grófné e szavaknál férjét reszketni látta, levette a láncot s átadá neki.

A gróf hevesen nyult utána és felkelt, hogy eltávozzék. . . .

— Ha te a halál elébe sietsz! kiálta a szegény nő, s magánkívül veté magát az ajtó elé.

— A halál elébe! — mondá Ambrosio iszonyu kacajjal; — más részben ismét élek, mert játszani fogok, — tové hozzá halkan.

E szavak villámcsapásként hatottak a grófné-ra, ki visszaemlékezett a multakra; hanem ha a csapás örvényt mutatott is neki, ez örvény még sem volt a halál. Azonfelül a gróf utolsó szavai, midőn az ajtón kilépett, ezek voltak: Igérem neked, hogy visszajövök.

(Vége köv.)

Konstantinápolyi naplóból.

(Folytatás.)

Galata már sz. Pál leveleiből ismeretes; alapították velencei, genuai, pisai és amalfibeli kereskedők. A genuaiak később kivívták maguk számára, s a velenceiekkel folytatott háborúik töltik ki egész történelmét. Galata az átellenes byzanti székvárossal vetekedő szerepet játszott, s ennek

hanyatlásával emelkedett; a Kantakuzén és Pa-leolog Jánosnak anyja közötti harcban a gala-taiak az első ellen nyilatkoztak, s midőn ő By-zanből távol volt, felégeték a falakon kívül levő gyárat, épületeket, s városukat kezdék nagyob-bitani. Ekkor építék a tornyot is, mely most ör-

és tűz-toronyul használtatik; akkor pedig arra szolgált, hogy a velenceiek elől elzárják a kikötőt, mit ugy összközöltek, hogy e toronyról elvonuló láncot a Skutari mellett a tengerben levő Leander-toronyhoz (kiz kuleszi) erősítették, vagy megint e toronytól a száraz csucsához vonták, ha t. i. az ellen a márvány-torgerből jött. A genuaiak egy ütközetben a velenceiekkel, segélyül hívták Orkhant; s ez időtől kezdve frigyben és barátságban éltek a törökkel, jóllehet tudták, ha a byzanti császárság romjai felett a török birodalom fog felemelkedni, ugy az ő hatalmuknak vége vettek. Midőn II. Mohamed elfoglalta Byzancot, a galataiak nagy segélyére voltak, mert, szárazföldön vezetvén elő seregét, onnan irányult az ádrinápolyi és ágyu-kapuzhoz, melyen be is hatolt győzedelmes serege. A galataiak segélyükért szabadságlevelet kaptak, melynek máig is birtokában vannak.

Galata és a még magasabban fekvő Pera, ma is igen fontos szerepet játszanak. Mily egészen elűtő élet foly az aranyzarv egyik és másik partján! Itt a nyugati élet és civilisatio minden kényelmei és bünei; ott a muszulman egyszerűség és romlatlanság; ez a zaj, mulatság és élvezetek tanyája; az a béke és megtartóztatás Isztambola (üdv hona); s e kettőt csak egy folyó, egy lid választja el egymástól.

A toronytól alig 40 lépésnyire vonul el a galatai főut, mely meredeksége miatt lépcsőkkel van ellátva, s két magasán épített házsor közt tekervényesen halad le egészen a kikötőig. E főut neve „*jükszem kaldırım*“ (magas kövezet) s megmászása a legnagyobb kommotiókhoz tartozik. A szílik házsorok közt igen szép a kilátás, mert mint egy kapuból, csak mindig egy-egy kis rész látszik az átellenes Stambulból; s épen a hol Czakó hazánkfiának első gyógyszerháza létezik, a magasztos Aja Sofia tűnik szemünkbe.

Leérve a zsidó szabók boltjáig, ezek szomszédságában trombitaharsogást hallék, s egy bámész csoport vonta magára figyelmemet; közelebb lépek s egy ronda ólhoz hasonló gunyhó előtt egy bozontos fejű vén görög tele torkából hirdeti: „*Ena pedi, me duo kefalía, tessara kéria, tessara mátia, duo podária, ké mia czuczu, arseniko. Oriszte!*“*) A kíváncsiak egész csapata tódult meg nézni e csodaszülöttet, s én is kivettem a kemény garast zsebemből, de a pénzt előre nem vette el: „*Szera para, jalam para isztenez,*“**) folytató s

mi beléptünk s megbámultuk a szeszenben összezsugorodott szőrnyet, melynek hátul még körmökkel ellátott bivalfarka is volt. Egy török nő szülte Stambulban, s az orvos elásván, később kivette, s most pénzért mutogatják. Innen a kikötővel párhuzamosan haladó nagy utcán fölfelé mentem, s itt kivel találkozom? Az én Bektasi dervis barátommal. Masallah! de rég óta nem volt szerencsém! s beszélgetésünk közt már szintén elfeledtük barátom társát, kit ő azonnal bemutatott, s engem barátságába ajánlott. Ő ugyan frenk, szólt rám mutatva, de muszulman szíve van, s képzel csak, azért jött Törökországba, hogy nyelvünket megtanulja.

Ha a török valakit különösen ajánlani akar, s az illető nem muszulman, ugy csak e szavakat használja: „*ei adam, muszulman gibí,*“ (jó ember, mint egy muszulman) s ezzel mindent megmondott; ha pedig az ellenkezőt akarja valakiről mondani, ugy e kifejezéssel él: *muszulman dejil* (nem muszulman).

— Remélem, velem tartasz? mondá Mehemed.

— Nem lehet, dolgom van, válaszolék; különben hová mentek?

— Megyünk keifet*) csinálni.

Sokat hallottam a Bektási dervisokről, legalább magam meggyőződöm az igazságról. Menjünk, nem bánom.

Alig haladtunk egy pár lépésnyire, már cél nál voltunk. Beléptünk, s ugy látszik, nem ismeretlen helyre, mert a görög koresmáros előzékeny köszönése s kérdései, hogy s mint vannak? mutatták, hogy ők e helyen igen járatosak. Itt valódi ciprusit lehet kapni, szólt barátom. Todoráki, egy fél oka ciprusit! A kis poharakban a legfinomabb bor gyöngyözött, min a dervis egy hajtással tud adott. Én ugyan tartózkodtam az ivástól, s alig üritettem ki a második kis poharat, de a dervisnél már javában működött. Felállott, és kérdé, hogy tudom-e a bektásiak imáját? — Nem tudom, s igen megköszönném, ha megtanítana. Halld tehát:

Lale renk dir, lale renk dir, lale renk,
Ne üziün diir, ne koruk dur, ne evenk,
Bunu iesmez ja gyaur ja pezevenk.**)

***) Azon állapot, ha az ember ugy felöntött, hogy rózsaszín kedve kerekedik: keifnek nevezetik.

*) Színe piros, se nem szőlő, se nem egres, se nem szárított gerezd; hitetlen és kerítő nem issza meg ezt.

E. B.

*) Egy gyermek két fejjel, négy kézzel, négy szemmel, két lábbal és egy férfigyermek. Tessék!

***) A pénzt utoljára, csakáért pénz nem kell.

Nagyon szép! Aztán ki hitte volna, hogy a mi jámbor, alázatos dervisünk még mást is tud, mint lesütött szemmel „Jahu“-t mondani?

A társalgás, ha már vége felé annak lehetne mondani, nem sokáig folyt, s én sürgettem, hogy

menjünk haza; mert a dervis már szörnyen elázott. — No lásd, mondá barátom, ilyen a Bektási dervis, nem mondtam? — Igazad van, köszönöm, s ezzel elváltunk.

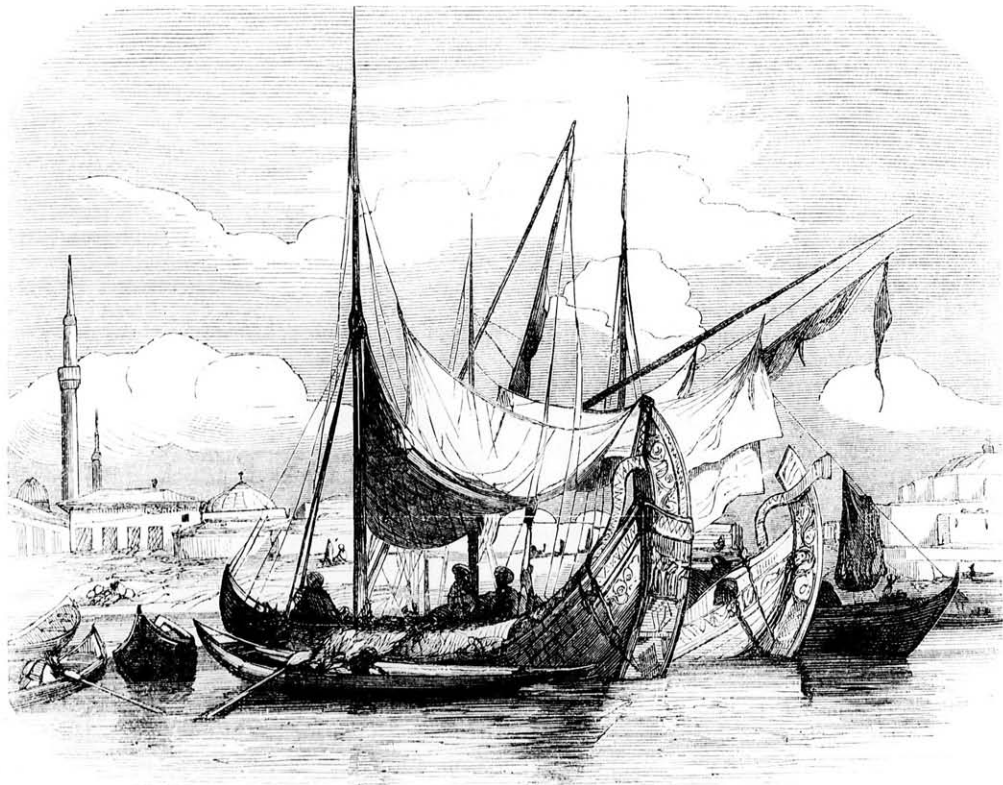
III.

(Kirándulás. *Kaikok. Egy rego. Fazili verse. Nők. Nyilvános kert. Fimbasivó kinevezett kecske.*)

Julius 24-ikén, 1868.

A forróság már oly fokra hágott, hogy szokatlan levén ily hőmérsékhez, napszurástól kelle tar-

lenségek, midőn a csolnak szétmege a vizen. Hárman levén, megelégedtünk egy evezőssel; a személyek száma szerint van 1, 2, 4, 6, 8, sőt tíz evezős is,

Török kaïkok és bárkák Konstantinápolyban.

tanom. Az ablak rodőnyeit leeresztve, a padlót vízzel öntözém; mitsom használt. Dél felé a hőség tetőpontján állott, ezután már fogyni kezdett, úgy hogy 3 óra tájban már utban voltunk a kikötő felé, azon szándékkal, hogy Kiathanéba megyünk, mely a leglátogatottab sétahelyek egyike. A kirándulást vizen tettük, a mi sokkal élvezetesebb és nagyszerűbb, mint a kilovaglás. A mint a partra értünk, 30—40 csolnakos kínálkozott, s mi természetesen csak egyet fogadtunk meg, minél vigyázattal kell lennünk. Mogvizsgáltuk, ha nincs-e baja a csolnaknak, mert gyakran történnek szerencsét-

mi természetes, gyorsaságára is nagy befolyással van. A kaïk megindult, s mi beszélgetésbe ereszkedtünk. Én azonban inkább a táj szemlélésében voltam elmerülve.

Utunkban a csolnakok töméntelen csoportjával találkoztunk, melyek nyüzögnek az „arany szarvban,“ mint az ázalékok az ecetben. Jobbról a tengerész-i miniszterium új épülete, s a hajógyárak, a hadihajók és ágyuttelepek vonták magukra figyelmemet, balról Ejub-ciprus erdei és a rombadólt falak, a Daud-pasai katona laktanya és

más regényes fekvésű helyek voltak bámuláson tárgyai. Ezalatt elértünk azon helyre, hol az Ali bey kőj szuju (Barbyzes) és a Kiathane szuju (Cydaris) összefolyának, s aztán egyesített erővel a stambuli és galatai magaslatok által képezett völgyön át a Bosporusba rohannak, s képezik a világnak egyik legbiztosabb kikötőjét, melynek neve arany-szarv (argyrokeras). A két folyó, összefolyásánál, csakugyan szarvalaku.

A görög rege következőleg hangzik: A Vénus által üldözött Io itt szülte Keresát, ki anyjának jeleit, a tehénszarvakat homlokán viselte. Ugyane helyen szülte Ceresa Byzast, ki Semistria által felneveltetvén, Barbyzes által nyert oktatást. Semistria tiszteletére oltár állott e helyen, hol épen most evez csolnakunk; Byzas Ión alapítója Byzanznak, s így Konstantinápoly eredete a mythologia kódében vesz el. A kaikdzsi felszólított, hogy izleljük meg a vizet; megmerítettünk egy poharat, s e helyen még édes, míg csak az előbb keserű volt. Ez onnan van, mert a folyók összefolyásuk után oly erővel rohannak a sós Bosporusba, hogy ez által a másik oldalon visszalöktenek, s visszafolyásukban egész az előbbeni pontig jönnek, honnan beljebb már a szarv kanyarodása nem engedi.

A partról már eltűnedezték a közönséges faházak, s egész más világ tűnt szemünk elé. A Beharije nevű pompás palota díszlik a sürti zöld és virágok között; mint a tündérmeséjü üveg kastélyok, oly finom és ragyogó.

E helyen a nap égető sugarai a lombok közt enyhültek, s illatos szellőt küldtek felénk a bólintgató platánok. A kaik mind méltóságosabban haladott a kőbe foglalt csatornában, s a távolba vegyülő csoportok a színek minden árnyalataival kápráztattak. Minél közelebb, annál illatozóbb lett a táj és annál vonzóbb minden tárgy. Megérkezünk a kívánt helyre, a csolnakos a kővekbe erősített vaskarikára megerősítette a csolnakot, s mi kiszállottunk. Minő látvány! „Vége a paradicsomnak, vége az égnek, mert itt nincs annyi angyal és huri,” mond a török költő s felkiáltása jogosult. Fazili, a nők és szépség könyve ihletett költője, barátjának, ki nőt akar választani, így szól:

Sétálni menj a rózsza-évszakon
Kiathenei bájos partokon;
Szemöldökéről illat ömlik,
Fején lahóri finom ind lepel; *)

*) Mevszimi gülde bujur szeirane,
Bachususz dzsaniñ Kigadhane,
Atr sahileri kas üzre,
Sab lahori dula bas üzre...

s itt bizonyára megtalálja szive választottját. A világ minden szépségei feltalálhatók itt. Amott a sötét sycamor és platanok alatt, melyek lombjaikkal a vízben tüzkörödnek s a fehér habokat zöldre festik, ott ül a kelet legékesebb szőnyegén egy egész török nősereg; a különböző színű feradzék alól selyem salvár látszik, s a fehér lepkek alól a pokol tűzét vagy a menny üdvét rejtő fekete szemek ragyognak.

A görög lányok egész csapata kérkedik nyílt szépségével, mely semmit sem veszített érdekességéből az ó-görög leventék kora után sem. Ezek a félig lefátyolozott lányok, kiknek cammogása után azt hinnők, vén asszonyok, bátran elfedhetik egész arcukat, mert ki sem törődik utánuk; úgy látszik, Fazili sem lelkesült bájaiikon. Ezen örömeny lányok után felpiperézett francia nőkkel, német, sőt magyar lányokkal is találkoztunk. Amott a hidon épen most lovagol át egy lady kíséretével, míg itt a csemege- és frissítő-árusok ráznak föl elmékedésünkből.

A csatorna hosszában, a gyönyörű meceset háta megett, beléptünk a kőfalakkal környezett kertbe, mely a szultán által roppant költséggel szépítették a látogatók élvezetére. E kert a virágok és eszerjék minden nemével a legszebb berendezés szerint beültetve, két széles sétatittal és helyenként padokkal, lugasokkal és díszépületekkel van ellátva. A különféle szárnyasok és szelid állatok közt egy aranyozott és ezüstözött szarvu kecske komolyan és büszkén sétálgat. Mit jelent ez? A szultán nagy kedvét találván a néma játékokban és balletekben, udvarában több rendbeli művészek szoktak előadást tartani, egyedül az ő izlés- és gyönyörködtetésére. Egyike egy előadás alkalmával kecskealakban a legmúltságozóbb játékot vitte véghez. Látván, hogy a szultán legmagasabb tetszését megnyerte, ugyane produktókra nagy fáradsággal botanított egy valódi kecskét. Az előadás alatt a kecske szépen játszta szerepét, s a szultán örömeiben felkiáltott: pompás, bimbasivá nevezlek! Figyelmeztették erre a szultánt, hogy az nem kecskebőrbe bujt színész, hanem egy valódi kecske. Sebaj, válaszolt; szavamot nem vonom vissza, s a kecskének katonai rangjához illőleg megaranyozták és megezüstözék szarvait.

Kiérvén e kertből, a nap már hanyatlóban volt, s a szomszéd hegyek alá később lehajtni sugáris főt; s császári lovakat is hazaterelték a legelőről. Elöl a vezető egy magas teve hátán, utána a zenészek, s végre a déleleg paripák jöt-

tek, büszkén lépegetve, s a mecsettel átellenes nyaraló istállókban elfoglalták helyeiket.

A karesu minaréről a muezzin épen imára hívja össze a hívőket, s méla hangjai a vízben elhalva, csak az „Allah, allah!” igék hangzottak vissza tükréről. Csónakunkat elfoglaltuk, s hazafelé

csapdosák a lapátok a megtörtött fehér habokat, mikben a hold fénye rezegett. E kép felidézé lelkemben mindazon álmokat, miket magamnak keletről alkottam, s nem bántam meg, hogy bár sok küzdéssel, gyermekkori vágyaim Eldorádó-jába vándoroltam.

IV.

(Magyar iskola hiánya Konstantinápolyban. A törpe Musztafa. Magyar szellemű török népdal. Magyar gazdák török földön. A nyelv-tudós magyar kisasszony.)

Augusztus 19-ikén.

Dél felé jár az idő, s a kis Árpád aligha nem békétlenkedik, hogy nem sietek őt haza kísérni az iskolából. Hadd játszszen a kis hamis a hűvös iskola-udvaron, vagy ha épen tetszik, máskáljon a testgyakorló hágesókon, vagy szökdössék a derosen! Ez az újonan berendezett német iskola a a kitűzött célnak szépen megfelel; sajnos, hogy nekünk magyaroknak nincsen ilyen intézetünk itt Konstantinápolyban. Hányszor sopánkodtam már e felett! Hiába! ha nem alapítunk magunk, bizony senki sem fogja a sült galambot szánkba rápíteni! Lehetetlen most iskolát alapítani, mondják többen, megfogyott a magyar gyarmat; mikor akartunk, akkor nem volt szabad. Értem e kifejezést! Tehát nem volt szabad! Szegény magyar! Igen, nem volt szabad, mert elleneink, kik egy dicső harcot küzdött hős lábára békót vertek, még az idegen földön is leláncolták szabadságát. A világoosi napnál gyászosabb vereség érte künn a menekült magyarokat. Elleneink oly álmokat kerestek, hogy a békétlenség magvát hintsék az egyetértő felek közé, miszerint a legszebb tervek valóban azért semmisültek meg, mert nem volt szabad. De vessük e gyásznapokra a feledés fátyolát, hisz a szenvedettek legnagyobb része egy sem érte meg az újjászületés napját; a többiek pedig már régen elfeledték, hiszen:

— e jó nemzet mindent elfeled;
E nagylelkű nép! oh ez megbocsát,
Késsel nyiszold bár vérező nyakát.

Arra pedig, hogy most Konstantinápolyban lehetetlen lenne magyar iskolát alapítani, azt felelem, hogy csak vállalkozás kell e piramist lehet emelni. Kimondom érveimet. Iskolát lehet alapítani, mert van ki számára. A magyar gyarmat tetemesen megapadt ugyan, mert hazatért a nemzet fiainak legnagyobb része; de a kik itt maradtak, azok többnyire családosak és vannak gyermekeik.

Vannak, kiket bizonyára magyarul taníttatnának, ha volna intézetünk. 15—20 gyermeket csak egy felszólításra találhatnánk, s annyinak

lehet iskolát alapítani; nem foglaltam e számba azon családok gyermekeit, kik francia, görög, örmény vagy ha épen tetszik: spanyol zsidóknak, csak magyar gyermekeknek nem nevezhetők. Iskolát lehet alapítani, mert a mód sem hiányzik. Ha a német gyarmatosoknak csak tizedrésze alapítani tudott iskolát, melynek terhéért egyik sem érzi, s gyermekeik alapos kiképzésében részesülnek, miért ne tehetné ezt a magyar gyarmat, feltéve, hogy a gyermektelen családok is meghoznák a csekély áldozatot; s úgy hisszük, hogy hazánkfial, kik a svajciak és olaszok részére oly buzgalommal adakoztak, saját véreiktől nem vonnák meg segélyfilléreiket. Iskolát lehet alapítani, mert szabad. Van alkotmányos magyar kormányunk, s gondjai alá veszi a külföldi magyarok érdekeit is. Magyar iskolát lehet alapítani, csak akarat kell. Azon buzgó fáradozók, kiknek annak idejében minden áldozataik dacára sem sikerült eredményhez jutni, most bizonyára nem fognának céltalan munkálkodni, ha élére állnának azon ügynek, mit akkor feladni annyi volt, mint nem küzdeni a rohanó ár ellen.

Hogy e tárgyban felszólaltam, csupán azon fájdalom indított, melyet érez mindenki, látván, mint nélkülözik a magyar gyerekek a magyar nevelést.

A perai főúton haladva, a galata-szarajai lyceum közelében a Naum-színház mellett csoportosulást vettem észre. Közeledvén a hely felé, megtudandó a bálulás okát, furulyahangokat hallék, s egy eleelő csoporttól környező megpillantám a zenélő művészt. Ez egy 2—3 arasznyi törpe; nevét mindenki tudja: kis Musztafának hívják, s mikor megindul, a kíváncsiak egész tömege kíséri. Elfurulyázván egy bús danát, menni akart. Megállj, mondja egy néző, dalolj is valamit. E felszólításra puffadt kis kezét kitérta; ha akarod, hogy daloljak, hát fessz; s volt nevetés, midőn a piaszter, mit az illető kezébe nyomott, nem fért a markába. Elővette furulyáját s a dal nyitányául egy pár ütentye furulyázott, azután rákezdté:

Sekerli dir seftalizi ;*) s oly búsan dalolt egy török népdalt, hogy a nevetgélők elkomolyodtak. A dal nagyon megtetszett, s még inkább azon érzés, melylyel azt a törpe dalolta, s egy piaszterét még egyszer eldaloltattam. E dalt úgy látszik, ő állította össze, s mondják, hogy több dalt énekelt magáról s legtöbbször rögtönözve. A dal, mit ismétlnie kellett, azon fájalmát fejezi ki, mit éreznie kell, látván hogy a lányok rá sem hajtnak. Ez egyszerű dalt megkíséitem magyar fordításban adni:

Cukros mézes kajszinbarack,
Liliomszál, hófehér arc.
Piros kis száj, rózsabimbó:
Paradiesom, élvezni jó.
Ej haj! nősülj meg barátom!

Cukros mézes kajszinbarack,
Nekem is kéék, l e j de nem adsz.
Az fáj a kis Musztafának,
Hogy nem hajtnak rá a lányok.
Ej haj! nősülj meg barátom!

Kock Pál. (Szöveg e a 71. oldalon.)

Cukros mézes kajszinbarack;
Ha nem nősülsz nőtlen, maradsz.
Világnak lész gyalázatja,
Rágalmait az rád rakja.
Ej haj! nősülj meg barátom!

*) „Cukros a barackja“ (képes értelemben: esókja) olyan kezdő sor a török népköltészetben mint nálunk:

Rózsabokor reketye,
Barna kis lány jere be, — vagy:
Három alma, meg egy fél,
Kérettelek, nem jöttél. E. B.

Cukros mézes granátalma,
Leányt kérni voltam én ma.
Feleletül hej azt adta:
Várj, míg nagy lész, kis Musztafa.
Ej, hát nősülj te barátom!

A fájdalom az ismétlésekben érte legfőbb fokát, mit ő művésziileg tudott kifejezni. Az *Anmân evlen kuzum dzsânîm!* (Ej, haj! nősülj meg barátom) refraint oly keservesen dalolta, hogy szánni kezdők a törpét; mit látván, oly komikus mozdula-

tokat tett, hogy megint előállott az előbbi pajzán-
ság, mit ő egy víg dallal még fokozott. Végre
megeléglvén a tréfát és dalt, megindult, s nem
menekedhetvén a kísérőktől, furulyáját zsebébe

zül többen egy roppant uradalomnak kezelői, hol
magyar minta-gazdászatot folytatnak.

Felszólítására Hajdu hazánkiát mentünk meg-
látogatni, ki épen ez idő tájt tért haza fájos szem-

„A művészet vége és kezdete.” (Rajz. Gyulai László. Szövege a „Vegyés” közt.)

rejté, s egy köre kuporodott; mire mi is elhagy-
tuk a kis dalnokot.

Az úton találkozom Ruska hazánkiával, ki a
közeli csíftlikről (mezei birtokról) berándult Kon-
stantinápolyba. Jalova környékén hazánkiái kö-

mel Egyiptomból. A szalontai magyar ember csal-
ládjánál oly jól, oly igazán otthon éreztük ma-
gunkat, hogy nem is Törökországban hittem ma-
gamat. A bájos házi kisasszony, bár nem Ma-
gyarországban született, magyarosabb neveléssel

bir, mint sok otthon született és nevelkedett magyar lány; e mellett nyelvismeretre nézve valószínűs nyelv tudós; mily szépen és egyenlő jártassággal beszél: a francia, olasz, török és görög nyelveket! Hát a két kis lányka s a kis Károly,

mily derék gyermekek, s minő diszei lennének egy magyar iskolának!

(Folyt. köv.)

Erődi Béla.

K o c k P á l.

Kock Pál nemcsak a franciáké, hanem az egész világé, kiről azt mondá egykor bizonyos hírneves író: „hogy utánzóí fognak támadni, de vetélytársasoha sem.“

Kock Károly Pál született Passy-ban, Páris közeleiben. Atyja Kock Konrád, gazdag hollandi bankár volt, ki vagyonával és életével lakott — a forradalmi vérpadon — ama nemes hibája miatt, mivel elhagyta hazáját s Franciaországba jött az ujjászületés eszméiért harcolni. Az öreg Kocknak két fia volt első feleségétől, s Pál második házasságából származott. A két öregebb fiú közül az egyik katona lett s ezredesi rangig vitte, a másik I. Vilmos király alatt miniszter lett. Pál anyja házában neveltetett. Szerencsétlenségére a forradalom anyját mindenétől megfosztotta: férjétől és vagyonától, s midőn a fiatal Pál 15-dik évét elérte, hivatalt keresett neki, s így jutott be mint segéd, Schéerer és Finguerlin bankárok irodájába. Hanem Pál itt nagyon unatkozott. Hogy is ne reggeltől estig csak a száraz számokkal foglalkozni oly szellemnek, mint Pálé, ki már kezdett ábrándozni is. Két hosszú évig bántották őt álmai, míg végre kifejezést nyertek egy regényben, a „Nőm gyermeké“-ben. A mint e regény elkészült, bucsút vett az irodától s számoktól, s anyját a „gyermek“ kedvesége úgy megillette, hogy a p. j. á t nem merte, nem is akarta visszaküldeni a pénzkereskedők szomorú irodájába. — A kocka el volt dobva. Kock Pál írni akart s írt is — — Isten tudja hány kötetet, legnagyobb részt nagy öröme azoknak, kik olvasták, olvassák s olvasni fogják.

Első regényét hasztalan kínálta a könyvkereskedőknek, nem akarták kiadni. Azonban második regényét már elfogadták, és ez időtől hire-neve napról napra növekedett. De Kock Pál nem volt az az ember, ki elbizta volna magát; dolgozott szünet nélkül, szakadatlanul, s ámbár csak tőle függött volna gazdaggá lenni,

megvetette a pénzt, s legnagyobb egyszerűséggel élt. Kiadói megzavagodtak, palotákat vettek, hintóban jártak, míg ő a Saint-Martin boulevardon egyszerű házban lakott folyton, s ha a romainville-i erdőben fekvő villájába kocsizott, rendszeren omnibuszon ment oda. De ott akadt is azután bámulója és tisztelője. Fölkeresték egyszerű lakában angol, orosz, német előkelő urak, hitták Londonba, Pétervárra, Bécsbe, stb.

Két fájdalmas csapás zavarta meg Kock Pál csendes magányát, de e két csapás nagy valószínűs először neje, azután édes anyja halála. Kock Pálnak egy fia és leánya van; leánya: Caroline nem ment férjhez; fia Henrik, szintén regényíró.

Kock sokat írt, rendkívül sokat írt, s művei a párisi élet, szellem és erkölcsök hű kinyomatai; ez legnagyobb dicsérete, s a párisi élet „nagyon is hű vázolásához“ való ragaszkodása egyszerűs mind legnagyobb hibája, mert miatta sokszor frivollá, drasztikussá, költőietlenné, gyakran izléstartóvá válik.

Mint huszonöt év előtt, most is négy-öt órát dolgozik a legnagyobb könnyűséggel. Különöségei közé tartozik, hogy rendkívül keveset beszél, még legjobb barátaival is. Két tárgy az, mit soha sem érint, a politika és a vallás.

Műveinek nagy része a világ minden művelt nyelvére le van fordítva. A mi nyelvünkre is átfordították több regényét, de mondhatjuk, hogy nem a legszerencsésebb választással; mert a frivol dolgok csiklandozhatják ugyan a közönség ferde izlését, de bizonyára nem nemesítik. Pedig vannak e geniális írónak igazán kifogástalanul költői becsű művei is, kivált apróbb vázlatai közt, s azok válogatott gyűjteményét nagyobb örömmel üdvözlőnk irodalmunkban, mint „Háromszoknyás leányait.“

Ezen, százakra menő apróbb műveiből a tulsó oldalon közlünk egy csinos mutatóványt.

Mihályi Tivadar.

Egy palack önéletirata.

— *Kock Páltól.* —

Mintegy ötven éves vagyok s koromhoz képest igen kicsiny; de sokat tapasztaltam, sok kézen mentem keresztül és sok gazdám volt!.. Tündököltem a legelsők között s néha az utolsók közé is keveredtem. Gyakran voltam büszke a nemes fehér borra, melyet tartalmaztam, máskor lörém miatt pirultam; az élet változóságain keresztül estem s így nem állhatok ellent ama hő kívánságomnak, hogy élettörténetemet el ne beszéljem, azon reményben, hogy társaimnak ez által hasznos példát nyujtok.

Apám kezéből kikerülve, kereskedő birtokába jutottam, ki szépen szalmába csomagolt s egy nagy városba, a borkereskedőhöz küldött; ez megtöltött saját kiszítményével.

Sokan valánk s ámbár egy- és ugyanazon folyadékot tartalmaztuk, különböző peccséttel bélyegezték meg. Én zöldet kaptam s e kitüntetés következtében bizonyos ünnepegy alkalmával uram asztalára kerültem. Láttam itt táncot, halottam hahotát, de nemsokára: kiűritettek s a pityázalók egyike megvetéssel dobott el magától. Így léptem a világba; a mint láthatják — szilárd testalkattal. Ezután újra megtöltöttek ugyanoly borral, csak hogy más peccséttel láttak el s eladtak egy fiatal leánynak, kinek atyja betegen feküdt. Szegény nápszámos volt az, ki csak nagy-ritkán vett elő. Hosszú ideig epedtem nála egy öreg szekrényben s gyakran kívánoztam első gazdám pincéjébe. Végre kiűrittem; de a szegény nápszámosnak nem volt pénze, hogy újra megtöltessen, hanem e helyett meghalt.

A nápszámos fősvény hitelezőjének kezére kerültem, ki az ócska bútorokkal együtt eladott egy részeges hordárnak. Gazdám minden nap megtöltött lörével, este aztán dalolva üritett ki. E vig élet azonban rövid ideig tartott.

Innd egy gazdag borismerő kezeibe kerültem, ki pompás nedűvel töltötte meg keblemet. Mily büszke voltam e kitüntetésre!.. Hej! kedves pajtások, „hiúságok hiúsága s minden csak hiúság!“ Gazdám gyakran meg-megnézegetett, de soha sem adott fel asztalára, tartalmam igen finom s nem köznapi használatra volt szánva! Húsz évig tespedtem e szomorú állapotban, átkozva becses tartalmamat, mely miatt napvilágra nem jöhetnek. Új gazdám a halál szintén elragadta. Harmadnapra örökös sietett engem az asztalra tétetni s míg nagybátyja húsz évig tartogatott, barátai

most danolás közt üritettek ki. Az igaz, hogy feleséges bókokat kaptam; de ez már nem érdekelt úgy, mint egykor, s föl sem vettem a dícséreteket, melyekkel elhalmoztak. Nemsokára ezután egy limonádkészítő birtokába kerültem, ki elég merész volt sörrel tölteni meg! Megvallom, e sértés érzékenyen fáj; lelkem boszuért kiáltott. Kilöktem dugaszomat. S mi történt? Megtöltöttek erre — almaborral! — Némán türtem ezúttal sorsomat, tartva új megaláztatástól.

Bizonyos napon megvett egy kis virágcsináló lányka kedvese számára, s ekkor tapasztaltam először, hogy az egyszerű italok sem megvetendők. Hogy kedveskedtek, hizelegtek egymásnak! Lasanként elfogyaszták tartalmamat s e közben a lányka oly mulattató, oly vig, oly odaadó, — kedvese oly szerelmes, oly olvadékony lett, hogy savanyú almaboromat nektárnak képzeltek. Vig estély, melyen e boldogság tanúja voltam, azóta hányszor megsíratlak!..

Végre egy gazdag bankárhoz jutottam; ez kitűnő burgundival töltött meg. Gyakran kiűritettek s újra megtöltöttek s mindig lakomákon szerepeltem. Körültem minden fényt és pompát lehelt... csak az egyszerű estély boldogsága hiányzott.

A sors nemsokára egy játékos keze közé dobott; mily szomorú helyzet! — Ez néha borral, rendesen pedig vízzel, a szerencsehajszgyermekének egyedüli italával töltött meg. Végre ezen gazdámól is elváltam s egy vén házmesterné birtokába kerültem. Ez megtöltött pálinkával s a városrész néncmasszonyaival trécselve, gyakran emelt ajkaihoz. Itt elég vígan folytak napjaim, hallottam mindennap egy-egy kis mendemondát, miglen bizonyos napon asszonyom, ki kissé mélyebben nézett fenekemre mint rendesen, midőn a szekrénybe akart zárni, az asztal sarkához koccsintott s eltörtem! — Önök tudjaik kedves olvasóim, hogy a mi sebeink nem szoktak belegedni; de hogy mégis egészen hasznavehetetlen ne legyek, megtöltöttek lámpaalajjal. Ily állapotban vártam pályám végét. Viharos volt az! — Fordítsátok történetemet hasznatokra pajtások s vigyázatok magatokra, hogy a dícsőség fénye el ne szédítsen. Soha sem feledem el, hogy legboldogabb akkor voltam, midőn almaborral voltam megtöltve!

Háromszáz éves ágyuk, hasonló mozsár és sisak.

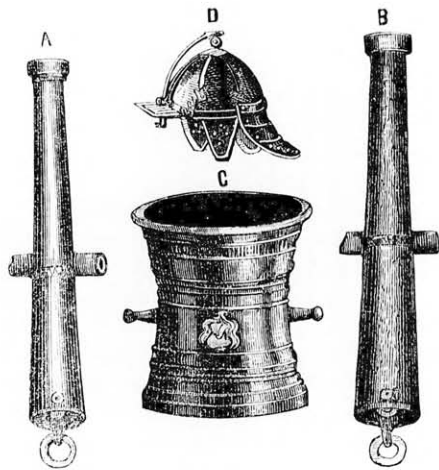
A Trencsénmegyében fekvő, már most omladozó zay-ugróci várban 1572-ben történt megye-
tiszti vizsgálat szerint ezen vár fel volt szerelve a
chemeri báró Zay zászlós-család 24 saját ágyújá-
val és sok más fegyverneműjével. Ezen 1550-dik
évből való ágyuk hat darabja ércöntésű volt, el-
látva a Zay- és Gara-család dombormivű cimerei-
vel, annak jeleül, hogy már akkor mindkét nem-
zetség egybeolvadt; a többi ágyú pedig 1545-ben
vasból gyártatott. Az elsőből most csak egy, az
utóbbiakból négy, és ezeken kívül még tizennyolek
darab, szintén Zay-féle, sugár-ágyú szemléltető a
zay-ugróci várkastély fegyvertárában.

Az említett ércágyút majd más alkalommal mu-
tatjuk be, a vas ágyúkból azonban kettőt itt hű
ábrában közlünk:

Az A. alatti 6 láb 3 hüvelyk hosszú, környülete
alsó végén 1 láb 6 hüvelyk, csőszáján pedig 11
hüvelyk. A B. alatti 7 láb hosszú, környülete az
elsőjével azonos.

Mindkettő között C. alatt látszik a harang-ve-
gyülekből öntött, löporzúzásra alkalmazott mozsár,
mely szintén az említett fegyvertárban őriztetik
és ott híven másolatott le. Ez 1 láb 8 hüvelyk
magas, nyílása 1 láb 4 hüvelyk széles, sulya két
máza tíz font s ékesítve van a Zay-család dom-
boru cimerével és e következő domboru felirással:
SVB· DIVO· MAXIMILIANO· SECVNDO· DEI·
GRACIA· ROMANORVM· IMPERATORE· ME-

FIER· FECIT· 1561· FRANCISCVS· ZAY· DE
CHEMER· SVPREMVS· CAPITANEVS· CAS-
TRENsis· (A szentséges II. Maximilián, isten
kegyelméből római császár alatt, 1561-ben készít-
tetett engem Csemeri Zay Ferenc, fő hadi kapitány.)

Háromszáz éves fegyverneműek a zay-ugróci
kastélyból.

Ezek fölött D. alatt hű másolatban áll a zay-
ugróci fegyvertárban lévő számos háromszáz éves
vas sisakok egyike. **L. K.**

A magyarországi oroszok.

Hazánk északkeleti megyéit, a „zordon Kár-
pátoknak fenyevesekkel vadregényes tájait“ körül-
belül egy ezredév óta az oroszok lakják. E félmil-
liónyi nemzetiség tulajdonképi eredetét, mint min-
den más népet, homály borítja. Tény, hogy a ma-
gyarhoni oroszok a szláv népesalád egyik jelen-
tekenyen szétterjedt ágához, a kis- vagy vörös-
orosz törzshez tartoznak, mit egyébiránt e nép
nyelvének a többi kis-orosz faj szójárásaival való
hasonlatossága és a nagy-orosz vagy moszkvai
dialectustól elütése (jelesül a szavak hangsúlyoz-
tatását illetőleg) mindenén fölül helyez. De vajjon
a mostani magyarországi oroszok a még a ma-
gyar nemzet bevándorlása előtt itt lakó szlávok,
vagy a magyarokkal együtt idejött oroszok, vagy
az I. Endre, szent László, Könyves Kálmán, Vak
Béla vagy Nagy Lajos királyaink uralkodása
alatt hazánkba költözött kis-oroszoknak utódjai?

az mai napig is az orosz történések nyomo-
zásainak eldönthetetlen kérdése. A nemzet felvilágo-
sult férfiai abban látszának megállapodni, hogy a
mai magyarországi oroszok a Nagy Lajos ural-
kodásakor Koriatovics Tódor herceg vezérlete
alatt hazánk északi megyéibe, keleti Zemplén-,
Bereg-, Ung s Máramarosba beköltözött és itt
letelepült oroszok utódjai.

Nem lesz érdektelen, ha hazánk e mindenesetre
ősregi lakóit, kikről valaki helyesen mondá, hogy
még terra incognitát képeznek, figyelmünkre
meltatjuk.

A magyarországi orosz nép a görög egyesült
egyházhoz tartozik, és két, Ungvárt s Eperjesen
székelő püspök kormányzata alatt áll. Vallásos-
ság és kegyeletre nézve e nép hazánk minden
egyéb népeit felülmulja, oly annyira, hogy min-
den tettének sikerét az isten irgalmasságára bízván,

dolgait elhanyagolja és ha az ebből eredt tetlenség következtében végső szegénységre jut, azzal vigasztalja magát: „jak Bog da, tak bude“. Egyébiránt e nép általán véve igen is erkölcsös, s a fogolystatistika kimutatása szerint aránylag az oroszok közül legkevesebb gonosztevő van. Az orosz fölötté tisztelet papját, ki lelki pásztora, bírja, tanácsadója, ügyvéde, mindene. — A magyarországi orosz nép a műveltség igen alacsony fokán áll. A népnevelés elhanyagolása, és a nagy anyagi szükség okozták, hogy ezen, a természettől különben igen jeles tehetségekkel megáldott nép legujabb időkig a tudatlanság mély homályában simlódott, és minden erőfeszítése dacára még most sem bír az általános európai felvilágosodottság színvonalára fölemelkedni. A tudományosságot illetőleg, alig találhatunk az orosz intelligencia közt férfiakat, kik a reál tudományok valamely szakában kitűnnének; de annál több jeles nyelvész, bölcseész és történetészre akadunk. Eddig nem fordítottott semmi gond ugyan a nemzeti orosz nyelv kimivételére, de annál sikeresb gyümölcsök termettek a legujabb években, buzgalomszerető férfiak ápoló és tenyésztő kezei alatt, úgy hogy a mostani magyarországi oroszok nyelve a mostani moszkvai irodalmi nyelvjárással a tökély egyenlő fokán áll. — Jellemét illetőleg az orosz nép nyál-

kás véralkattal bírván, nem mondható kiválólag nyíltszívűnek, sem mérték fölött vagnak, és feltűnő, miszerint a más szláv fajokat oly jellemző idyllikus életrealóság és természeti vidorság a magyarhoni orosznál épen nem található; az orosz pórság a százados rabság nyomasztó láncai alatt annyira elveszíté lélekjelenlétét, nemzeti létének öntudatát, hogy a mai nap is alig képes az általános politika körüli mozgalmak zaja közt polgári hivatása fölött gondolkodni. Egyébiránt az orosz ember mindig buzgó hazafi volt, és rendszeren nem kényszerítő kötelezés következtében teljesíti honpolgári kötevényeit, de a tiszta hon-szeretet sugallatából. Az orosz nép századokon át hű bajtársa volt a magyar nemzetnek, valamint sorsát is a magyar kormány védszárnyai alá önkénytelen helyezé; Magyarország közügyeit mindig saját érdekeinek is tartván, soha sem adta annak jelét, miszerint más hatalom szolgálatába lépni akar. És valóban, ha egyes, a panslavizáció mérgeszerméjének hódoló, és a magyarhoni orosz nemzetet despotikus kezek igája alá hajtani akaró egyének machinatiói — a mint ezt várhatni is — siker nélkül maradnak, alig lesz a magyarnak hibebb és kötelességszeretőbb barátja és honfitársa, mint a vele rokonszenvező félmilliónyi orosz nemzetiség!

St. Gy.

A köszén és a köszénbányák mivélése.

(Vége.)

A köszén aknazásánál rendszeren legnagyobb feladat a hegyvizet eltávolítani, mely lenn oly nagy mennyiségben létezik, hogy sokszor a legtöbb erővel rendelkező gépek is alig képesek a szükségletnek ologet tenni. Ott, hol a helyi körülmények megengedik, hol t. i. a telep alapja nem fekszik mélyebben, mint a forrás feneké, ott mélységbe a telepen keresztül vízvezeték építtetik, melybe a víz aztán különféle módokon behajtatik; e kényszer-vezetékéből a víz fűcsatornába foly s innen ki a föld felett. — Hanem az ily körülmények minél ritkábbak, vagy az erre nézve szükséges építmények fáradságosak és költségesek. — A bányavíz többnyire az akna nyílásáig, vagy legalább oly magasra emeltetik, hogy a vízvezeték segítségével, a vízvonat is alább szállítatván, elfolyása lehetségessé tétessék. — Ennekelőtte az emberi vagy lóerőre alkalmazott vízszivattyúk vétettek volt igénybe, melyeknél az erő többnyire nem volt elegendő s azonfelül rendkívüli költséggel járt, azért gyakran a már kifurt köszéntelepek is használatlanul heverték, vagy a hirtelen

előnyomuló nagy vízmennyiség által végkép eltemetettek. — Ujabb időben azonban a gőzgépek alkalmazása kezünkbe adta azon eszközt, melynek segítségével nemcsak nagymennyiségű vizet emelhetünk ki s pedig a legesekélyebb költség mellett; de új vagy régi víz alá temetett köszéntelepeket száríthatunk ki s igen tekintélyes mélységre hatolhatunk, és a legnagyobb könnyűséggel hozzhatjuk fel a földre a köszén, s a bányatüregből eltávolíthatunk oly ártalmatlan légnemeket, melyek a munkások fentartására alkalmatlanok s nem ritkán nagy szerencsétlenségek okozói.

A köszénbányákban ugyanis rendszerint szén és kőenyéből álló légnem jön elő. Elég nem sem a mélyen fekvő részekben, sem az izzó köszéntelepekből ki nem válik, sem az aknában valami működés vagy hatály által létének jelét nem adja; — önmagában nem gyulékony, de igen: földköri léggel érintkezve; ekkor lánggal égő tárgy közelédtére meggyulad s messzenyúló tüzes lángnyelvekben ég; ha elég mennyiségű földköri léggel van megtöltve, ha telített, akkor a meggyu-

ladás égő test közeledtére rögtön, keresztül-kasul történik, s ha a tér egészen zárt, vagy csekély nyílásu: iszonyú robajjal, melynél a legszilárdabb kőzetek is összeomlanak, bár e légvegyületből csak egy köbhüvelyknyi szerepelt is. A bányákban tehát, hol e légnemű szénköneg-vegyület előjön, a lét mindig veszélyeztetve van, mert az odasurruló földközi léggel mihamar egyesül s egy tömeget képez s így az égő test hozzájárultával azonnal eldurran. A meggyuladt gáz és gőz nemek elbocsátására az akna és vezeték nyílásai nem elegendők s ezek feszereje oly hatalmas, hogy a nyílásokon át nemcsak a metekben dolgozó munkások és mozdítható tárgyak dobatnak ki, mint egy ágyutöltelék, hanem kisebb-nagyobb része a bányának is megrendül s be is omlik. Ezer és ezer ember vesztette el már ily módon életét a köszénbányában és némely bánya ugy tönkrejutott, hogy benne tovább működni lehetetlen volt. Ily szerencsétlenség kikerülése végett a munkásoknak ez előtt nem adtak égő lámpát s a munkához szükséges világosságot kovakövek összedörzsölése által kelle eszközölniök, mígnen századunk első negyedében a híres angol természetbuvár: H. Davy, a lánggal égés föltételei fölötti tanulmányozásának gyümölcséül egy lámpakészülékét mutatott be a világnak, melyben a lánggal égő olaj vagy faggyuval érintkező kanóc sodronyszövetből készült henger által vétetik körül, melyen a világító sugarak átmennek ugyan, de a küllég meggyuladása, legalább kis vigyázat mellett, nem lehetséges. — Ezen, ugynevezett Davy-féle biztosító lámpákkal, be lehet menni a köszénbányákba, és a figyelmes munkás a sodronyszövethengeren belüli égésből azonnal észreveszi, vajjon tiszta földközi légben van-e, vagy veszterhes bányalégben, s van ideje eltávozni és

munkástársait jókorán figyelmeztetni. Hanem dacára e készüléknek, könnyelműség, vigyázatlanság következtében szerencsétlen esetek még mindig s igen gyakran fordulnak elő. Ujabb időben ezt a bányának minden hozzáférhető téreibe eszközölt szellőztetés által s a bányalégnek földközi léggeli kieserülésével akarták elmellőzni. — Hanem e szellőztetésekkel, melyek hatalmas gőzerőművek által eszközöltettek, még minden veszélyt el nem háritottak, mert alig mulik el egy-egy hónap, midőn majd e, majd ama köszénkerületből ne halanánk bányalég okozta szerencsétlenséget.

Egy másik veszély a köszénbányákban magának a köszénnek meggyuladása, mely vagy a munkások gondatlansága, vagy a bányalég, vagy végre az elhárítás, azaz a köszénnél előjövő kovaneműek elégtelése alkalmával származott magasabb hőmérséknek róható fel. — Helyi kisebb égések elháríthatók a kovatartalmu köszénnek kellő időbeni kitakarítása, vagy az égő helyek légmentes elzárása által, bár így alkalmat szolgáltatunk ártalmas légnemek: kénsav, kénsavaskönéleges szénsav-gázok fejlődésére, melyek, bár elsmők fel nem lobbannak, a levegőt légzésre alkalmatlanná teszik s a megfuladást is eredményezhetik. Sokszor egy egész telep meggyulad s az égést nem lehet elfojtani, mint például Planizban, az Érehegységben történt, hol azonban a kiáramló meleget a műkertészek igen eszélyesen felhasználják, különösen az ananászok tenyésztésére.

Ezen s más különféle körülmények következtében csak magában Angolországban 1851—1861-ig, a 605 milliónyi tonna (egy tonna 20 mázsa) termék kiállítására mellett nem kevesebb, mint 8466 ember élte esett áldozatul, kiknek száma bizonyára kétszer akkora volna, ha az eorópai száraz földet mind ideszámítanók.

Egy hét története.

(Február 1.)

(VK.) Még egy heti tour — s azzal vége a farsangnak, mely miután néhány hétig nyájaskodott, hizelgett, s reményekkel és édes álmokkal tölté meg a fiatalok szívét és a jó mamák agyát, a kik — szegények! — ma már csak félszemmel bírják kísérni kedves övéik keringését, miután a másik már önkéntelenül a Morfeuszé — e kedves hóbotos farsang utójára is kicsufolja az embereket, kik érttük éjet-napot áldoztak, s „bolondok gyűlésére“ hívja meg őket a redout fényes termeibe, hogy csörgő sapkát nyujtson nekik, mi-

előtt birodalmát átadná a hamvazó szerda esőndjének.

A farsang tetőpontját érte el a regatta-bálban, hol kedélyesen usztunk a vigalom árján. A hájós-egylet elengedheti a regattát, (mint elengedé a mult tavasszal,) de a regattabált, mely oly nagy hirre kapott, a világért sem mulasztaná el. A rendezők, egykor megannyi híres evezők és kormányosok, ma már a sajka kormányától vagy a házaselet komoly kormánya alá jutottak, vagy pedig kényelmesnek, kellemesnek tartják egy-

egy hajlékony derekat ölelni át, mint a kemény, merev evező lapáthoz nyúlni, s szivesebben mozognak a redout sima parketjén, mint a Duna szeszélyes hajjain. Ekkép a hajózás hanyatlik a Dunán, a regatta-bálok érdeke pedig emelkedik a redoutban.

Idei táncvígalmuk is pompás volt. Ott volt mindenki, értve e szó alatt a szépség, báj, izlés és szellem képviselőit, kik nézték a virág- és hajódiszítéseiteket, a matrózokká bolondított zenészeket, s táncoltak, tolongtak, vigadtak egészen reggelig.

Igy megy ez most mindenütt, az „Európában,“ a „lövöldében,“ (hol egy éj sem mulik el báli zaj nélkül,) és a redoutban. Karnevál naplója ugyanazon kedves tárgy variációiból áll: a nők mindenütt szépek, az öltözékek mindenütt fényesek, a füzértánc mindenütt pompáson foly, a frakkok szárnyai mindenütt oly bőven lebegnek, hogy az egykor örök-időre fölvert atilla szégyenkezve huzódik a márvány oszlopok közé, s a vigalom mindenütt viradtig tart.

Egyetlen egy bál volt az egész farsangon át, melyről erős kritikát is hallottunk — „A miniszterelnök bálja.“ Ez az egy, a mi megcsalta a közönséget, mely bálba készült és egyebet sem látott egy száraz — meghívó jegynél.

„A miniszterelnök bálja“ egy kis vigjáték, melynek szerzője a névtelenség homályába burkolózott, égy úgy, mint az „Adieu“ írója — különben a kettő egy.

A cím fölébreszté a figyelmet. A mily merész lenne megírni, ép oly érdekes volna színpadon látni a budavári fényes estélyeket, melyeket legtöbb ember eddigelé csak a hírlapok nyájas, rózsaszín tudósításaiból ismer.

A vigjáték ezt a várakozást nem elégíté ki, — s nem lehet esodálni, ha e miatt a kávéencnikék neheztelnek is rá. Kevésbbé természetes, ha némely kritikus armstrong-ágyút vont elő, midőn e kis egy felvonásos vigjátékot vette szemle alá.

Nem valami halhatatlan mű ez, de nem is oly üres, hogy csak oly könnyedén el lehetne dobni, mint valami értéktelen kavicsot. Van benne valami, a mi figyelmet érdemel: egy ügyes ötlet és egy jól sikerült jellemfestés, a mi pedig nagyobb keretű vigjátékainknál is hiányozni szokott.

A tanácsnok alakja valóban kómikus. Ez egy fősvény nyárspolgár, ki a miniszterelnök báljára meghívót kap. Menni persze nem akar, kivált családjával, mert az sokba kerülne; de menni vágyó neje szépen elhítteti vele, hogy a miniszterelnök talán valami osztálytanácsosságra szemelte

ki, azért hívta meg, s ez fölébreszté benne a kómikai küzdést. Egy oldalon a fősvénység tartja, a másikon a képzelt kilátás készíti. Sok küzdés után azonban elhatározza, hogy nem bánja hát, menjenek! Egy journalistát, ki a házban lakik, s kit lányuk Eliz kedvesen és titkosan ismer, meghívnak tanácsot adni, hogy mint öltözzenek. Ez aztán felforgatja az egész házat, sok költségbe keveri a fősvény embert, s midőn már készen vannak: akkor jön egy inas a meghívóért, melyet Kovács tanácsnok úrnak csak tévedésből adtak át, az ugyanazon házban lakó Kovács m. tanácsos helyett. Van ámulás, bámulás — de a journalista ügyes fiú, s hogy a sok drága öltözék kárba ne vesszen: elviszi őket a polgárbálba, s egyszerűsággal megnyeri a házi lány kezét.

Megengedjük, hogy a franciák az ily apró ügyes ötleteket élénkebben, szellemdúsabban dolgozzák ki; de rendesen csak egy-egy színpadi adomát adnak, míg a mi fiatal szerzőnk e szűk keretben is jellemrajzra törekedett s a városi tanácsnokot úgy festé, hogy abból *Szigeti Józsefnek* egyik kiténő kis szerepe lett. *Szatmáryné* aszszony is jól játszott a mindén áron „mehetnék“ tanácsnoknét. *Szerdahelyi* jókedvű journalista volt s *Lendvainé* (a különben szűkmarkúlag változott szerepben) kedves Eliz.

Szerintünk az is elismerésre méltó, hogy szerző a jelenlegi társaséletbe nyúlt, s ha nem is sokat de mégis markolt valamit.

A színháznak e héten volt egy igen érdekes estéje is: „*Hunya-i László*“ első előadásának huszonötödik évfordulója, melyet úgy ünnepeltek meg, hogy zeneköltője: *Erkel* jutalomjátékaul adták elő — habár színházunknál nincs többé jutalomjáték.

Ez a kegyelet estéje volt. A nézőtér megtelt, kivéve néhány páholyt és támlányt, hová gazdag nagyurak és delnők szoktak járni, kik pedig ugyan keveset törődnek az efféle patriarchális ünnepekkel.

A zenekarba lépő Erkel tapsokkal üdvözlék, az előadás teljes buzgalommal folyt, s a második felvonás után nyilvános kitüntetés volt a színpadon. Az operai személyzet két szép sort képezett, közbül állt az ősz zeneköltő, kit *Böhm G.* operai rendező üdvözölt, elmondva, hogy művével — mely által uttörő lett, — 25 év előtt a nemzet törekvéseinek zenében adott kifejezést, adott pedig oly hatalmasan, hogy később honvédeink is e dalmű hangjai mellett indultak a csatába, s kívánta neki, hogy minél tovább lehessen még díszé és büszkesége a nemzeti színháznak. Az egész közönség zajos taps

vihara követé e beszédet, mi közben *Pauliné* aszszony előlépett s egy nemzeti szalagos babérkoszorút nyúta át az ünnevelt költőnek, kit az nap egyéb emlékekkel is meglepett az opera személyzete: pompás zongorával és ezüst serleggel.

S Erkel megérdemlé e színházi ünnepet, mert ő valóban első kitünő képviselője a nagyobb szabású nemzeti zenének, ki — mint ilyen — szép hivatást töltött be.

Néhány nap múlva a szépirodalomnak is lesz egy ünnepe: a Kisfaludy Társaság nagygyűlése az

alapító költő születésnapján. A tárgysor igen érdekes. Horváth Mihálytól „Zrinyi Ilona“ jellemzését fogjuk hallani, Lévy Józseftől emlékbeszédet Tompa fölött, Szász. Károlytól lyrai költeményt, sat. E társaság közelébb P. Szathmáry Károly és Rákosi Jenő írórtársainkat választá meg új tagjauil, két tehetséget, kik — szeretnek és tudnak is munkálkodni, habár nem régeben ők is frigyot kötöttek azzal az agg parthival, mely emészti a költészetet, a — politikával.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

Történeti naptár. *Február hó 5-én* Peel Róbert angol államférfi született 1788. — Görgői elfoglalja a Branyicskó-szorost 1849. — I. Napoleon született 1768.

6. A svájci 33 szövetséges esküje Churban 1637. — Kisfaludy Károly született 1788.

7. Charles Boz Dickens született 1812. — Az ostrolenai csata 1807.

8. Nagy Péter cár † 1725. — Sardinia alkotmányt kap 1848.

9. I. Károly angol király lefejeztetik 1649. — A római köztársaság kikiáltatik 1849. — Bem győzelme Pucheren 1849. — A piskii csata 1849. — Abdul Aziz szultán született 1830.

10. Viktoria angol királynő Albert herceggel egybekel 1840. — Gr. Puskin Sándor orosz költő párbajban elesett 1837.

11. Schwendy Lázár beveszi Tokajt 1565. — Sicilia alkotmányt kapott 1848. — A prot. hitszónokok romjai a gályarabságból kiszabadultak. 1676.

Közli: V. A.

-- („*A művészet vége és kezdete*“) című, lapunk mai száma 9-dik lapján levő életképünkben a tehetséges Gyulai Lászlónak ismét egyik sikertült művét mutatjuk be, melynek tárgyát az aláírás eléggé megmagyarázza. A kedves rajzon kívül e képnek előnyére válik az ellentétek által költőivé lett compositió is, minek nyomára nem minden életképben szoktunk találni.

* (*Élv barom készpénz gyanánt.*) A latin *pecunia* szó azt jelenti, hogy a rómaiaknál a legrégebb időben élő barom szolgált készpénz gyanánt; Homérnél is találhatók ilyféle árszabások, hasonlóképen Jób vagyona is marháknak van megnevezve, s a germánoknál nemesak Tacitus idejében történtek fizetések marhákkal, barmokkal, hanem még a 7. 8-ik században is említettnek lovak zabott ár gyanánt. A régi Svédországban

minden vagyon, „sü“ „barom“ száma számított, s az izlandiaknál a „fe“ még mindig a birtokkal s vagyonnal hasonlított. A román népeknél még maig is használják pénzül a barmokat; továbbá a cserkeszek a lovat és juhot vert pénz, a bárány- s farkashórt pedig váltó pénz helyett használják. Az északi vidékeken a prém-műek is pénz gyanánt használtatnak. Oroszországban később csak egy darab prémet, mely alkalmasint bélyegezve is volt, mutattak az egész prémbőr helyett, s ez valóságos utalvány volt. Midőn a mongol hódítók ez utalványokat vonakodtak elfogadni, tagadhatlan bukást voltak kénytelenek mondani. Karamsin után még 1610-ben raboltak ki egy orosz pénztárt, melyben az ezüst pénzen kívül 7000 rubel értékű találatott prémdarabokban. Hogy az élő állatokat nálunk is használták pénz gyanánt, nem szemved kétséget; s innen származik, mikép az ezüst s aranyneműket még most is „marháknak“ -nak nevezik. Hasonlóra mutat az is, hogy sok vidéken a szántóföldet, birtokot és állatokat egyformán „jószág“ néven említik.

* (*Öngyilkossági statisztika.*) Egy londoni lap közli, hogy 1867-ben Angliában 931 öngyilkossági eset fordult elő. Ezek közül 231 volt nő. Az életkorra nézve következő az arány: 16—20 évesek közül öngyilkos lett 49, (többnyire nők és leányok) 20—25 éves 101; — a 25 és 30 évesekből 203; legtöbb esik a 30 és 40 év közt levőkre, t. i. 347, s legkevesebb a 60 éven túl levőkre: 14; csupán két öngyilkos volt, ki már megközelíté a 80 évet. A mult év első felében 372-re ment az öngyilkosok száma.

Igazítás.

Lapunk mult számában a nyomda vétségéből hiba történt, a mennyiben a 3-ik és utolsó oldal feloszerítetett, ezeket most újra nyomva veszik t. olvasóink mai számunk mellett, s a bekötésnél azok helyébe könnyen beilleszthetik.

hogy a szükséges adatokat megszerzhesse, máris a városhoz fordult.

(Szerencsétlenség.) A múlt csütörtökön este az északi vaspályának Pestre jövő tehervonata elkésett. Oka egy szomorú baleset volt. Nevezetesen a rákos-csabai állomáson Vékony János főmálházi az utolsó kocsiról lezuhant, de ruhájánál fogva fennakadván, menet közben szörnyű véget ért. Egész a péceli állomásig hurcolta a vonat. Csak 37 éves volt, nő és két gyermek atyja.

(A magyar korona tartományában ez évben postai személyzet létszáma) következő: 4 igazgató, 5 igazgatói helyettes, 8 igazgatói titkár, 1 felügyelő, 9 fogalmazó, 4 fogalmazó-gyakornak, 4 pénztárnok, 2 pénztári ellenőr, 12 igazgatói számszám, 16 gondnok, 14 ellenőr, 16 postatiszt mint főnök, 102 postatiszt, 136 járulék, 208 postavezető, 1339 postamester, 68 postamester-helyettes, 385 postakiadó, 28 gyakornok. Összesen: 2460.

(Szándékosz lenni akaróknak.) Alóírt igazgatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy jelentkezések az 18⁹⁹-ik évi tanfolyamra f. évi március 15-iktől 20-ig fogadtnak el. A felvételnél megkövántatjuk: 1. Nőknél legalább 15, ifjaknál legalább 18 éves életkor. 2. Cinos, szimpadias alak. 3. Hibátlan, tiszta kiejtés, és csengő, hajlékony hang a drámai, csengő tiszta hang és szabatos hallás az operai szakhoz. 4. Becsületesség, magaviselet, és erkölcs. 5. Annyi iskolai készlettség és társadalmi műveltség, mennyit 15–18 éves korban mindenkitől megvárhatni. A beíratás helye: ujjilág-utca 16-ik szám, 2-ik emeleten, a színészeti tanoda irodája; ideje: a fenirt napokon d. é. 10–12 óráig. A szini tanodai igazgatóság megbízásából Posten 1869. évi január 28-án *Postog. Eds.*, s. titkár.

(Nagyváradi püspök) Szaniszló Ferenc helybe — kinek lemondása elfogadtatott, — Lipovicsky István arbei címzetes püspök a közoktatásügyi miniszeri tanácsos van kinevezve.

(A cigány nyelvről.) mely eredetéről négyre az indiai nyelvekhez tartozik, Müller tanár nem rég irtakezett a bécsi tud. akadémián bölcsészettörténelmi osztálynak ülésében. A cigány nyelv, dacára a számos idegen elemnek, mely ázsiai, észak-afrikai és európai vándorlásaikkban beleyegült, mégis megtartá eredeti jellegét, a nyelvtana, valamint isokincsei által legközelebb áll a sanskrit és a brahmanok nyelvéhez. Az eddigi kutatásoknak aotárak, parbeszedés vagy európai nyelvekből való fordítások szövegeik alapul néha-néha rövid dalok vagy példabeszédek. Müller tanár néhány eredeti szöveget mutatott be, és pedig öt mesét, 27 dalt és egy terzetet, melyeket Fialkovszky D. magyar nyelvű buvár gyűjtött.

(A moldva-oláhorsági csingó magyarok részére.) Haynald Lajos kalocsai érsek a sz. László társulathoz 15 ezer forintnyi adományt küldött.

(Több térségtől.) Sárvaron, Vas megyében, városi tanácsosokká választották.

(Az uralkodó család több tagjának nevelője) s egy ideig királyné ő felségének is nyelvoktatója,

Bolza gróf közelebb, a mint Bécsben hintajába akart ülni, oly szerencsétlenül elesett, hogy ennek következtében négy napi szenvedés után meghalt, 68 éves korában.

(A velocipéde nevű járműről) már több ízben szöltünk. E divatos két-kerekű iramló szerkezetet hogy mily veszélyes a rajta ülőre is, egy Bécsben közelebb történt eset eléggé bizonyítja. Tewele úr, a bécsi Károl-yaszinház egyik kedvelt tagja, Offenbach legújabb operettejében a „Toto“-ban a velocipéde-féle legújabb járművet akarta a bécsi közönségnek a színen bemutatni. Első kísérlete sikertőlén, újra felült a gonosz járműre, de szerencsétlenségére velocipéde-je egy emelvénybe ütközvén, felfordult és jobb lábának alsó lábszára a kerekek közé jutván, két helyen eltört. Az orvosok reményt nyujtanak az iránt, hogy Tewele úr lábát nem lesz szükséges amputálni.

(Kőssa Sándorról vas hírt) hallottunk. Azt mondják, el van fogva, mivel gyanu van rá, hogy a Szeged környéken elkövetett közelebbi rablásokban ő is részt vett volna.

(Borzalmas meglepetés.) Egy bécsi kereskedő e napokban egy friss szállítmány új horinget kapott, melyek két első rétege csakhamar elkeltek. Képzeltetni azonban a kereskedő meglepetését, midőn alattuk egy gyermek hullát talált — beszöva. Az eset nagy feltűnést okozott.

(A triezsi tüzész.) Jan. 27 és 28-ika közti éjjel, midőn épen a walesi hercegi pár Bécsből Triezstbe érkezett, hogy néhány óra múlva Egyiptom felé tovább hajózzon, nagy tűz ütött ki a déli vas-pálya raktáraiban. A raktárak tövig égtek, nagy mennyiségű szesz gyuladt meg s csak a segítségül sietett katonaság erőfeszítése mellett lehetett megmenteni az olaj, fagygyú s más gyulékony készleteket; a gabonaneműekből is sok megmentetett. A pályaudvar 4 különféle társaságnál volt biztosítva; a közlekedés különben semmi fennakadást sem szenved s az üzletigazgató másnap már gyorsvonattal oda utazott, hogy az árúk számára ideiglenes rakhelyekről gondoskodjék.

(Táno mint orvos.) Indiában a dobot épen ellenküző célra használják, mint nálunk; ugyanis betegségek elűzésére vagy megnyugtására, a haldoklók megmentésére a haláltól, szóval mint lelki és testi gyógyszert. Minden egyéb gyógymód kimerítésénél mint utolsóhoz nyulnak: adob varázserejéhez. A család összegyűl a haldokló ágya körül; az atya, az anya, s nő vagy a legidősebb gyermek, rendszeren azonban egy a nőnemből, elkand a dob lassú, szomorú ütése alatt nyugvó szánatni és zokogni, mindinkább emeli hangját, és utóbb szív- és fülhasító iszonyatos ordításba tör ki. A dobon rög-tön élénk táncütényt vernek, a jelenlevők ünneplés köré képesnek, a míg a szomorgó személyek zokognak és jajveszékolnek, addig a többi táncol, mignem a beteget pokoli lármájukkal az örökléthe segítik. Minél gyengébb lesz a szerencsétlen, annál erősebben verik a dobot. A láрма és zsidob-gás utóbb oly irtózatossá lesz, hogy a legvadabb vihart felülmulja. A beszüllöttek e szertartást orvosi táncnak nevezik.

